

Συγκριτική Ανάλυση των αποτελεσμάτων των φοιτητικών εκλογών στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: 1974-2012

Μαρίνα Σωτήρογλου και Θεόδωρος Χατζηπαντελής

Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Σε αυτή την εργασία ασχολούμαστε με την καταγραφή και τη συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων των εκλογικών αναμετρήσεων, της εκλογικής συμπεριφοράς των φοιτητών, τις μετακινήσεις της φοιτητικής ψήφου, τον ανταγωνισμό των φοιτητικών παρατάξεων και η αντιστοιχία των φοιτητικών παρατάξεων στη κλίμακα Αριστεράς/Δεξιάς την περίοδο 1974-2012 στους φοιτητικούς συλλόγους του ΑΠΘ. Επίσης αναλύονται οι εκάστοτε χρονικά συσχετισμοί δυνάμεων στο εσωτερικό του φοιτητικού συνδικαλισμού και σε σχέση με τις πολιτικές δυνάμεις για κάθε χρονική περίοδο. Η χρονική περίοδος που μελετάται, για να είναι δυνατή η σύγκριση και η εξαγωγή συμπερασμάτων, διαιρείται σε επιμέρους χρονικές περιόδους με στόχο τη συνολική αξιολόγηση του φοιτητικού κινήματος και των παρατάξεων με βάση τις την χρονική εγγύτητα των Βουλευτικών με τις Φοιτητικές εκλογές και την εναλλαγή των πολιτικών κομμάτων στην εξουσία. Για την ανάλυση και σύγκριση των αποτελεσμάτων των φοιτητικών εκλογών χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της Ανάλυσης Αντιστοιχιών με τη χρήση στατιστικού πακέτου ανάλυσης δεδομένων του SPSS. Επίσης αξιοποιήθηκε το διάγραμμα διπλής προβολής για την ανάλυση και την ερμηνεία της σχέσης και της δυναμικής των παρατάξεων σε συνδυασμό με τις πολιτικές, ιστορικές και θεσμικές συνθήκες της χώρας.

1. Εισαγωγή

Το 1974 ξεκινάει για την ελληνική πολιτική, η σταθεροποίηση της Δημοκρατίας. Η περίοδος 1974-1976 χαρακτηρίστηκε ως η περίοδος της αποχουντοποίησης και της αποκατάστασης των ισορροπιών στην πανεπιστημιακή κοινότητα. Η περίοδος 1977-78, αφορά την προσπάθεια ανασυγκρότησης και διαμόρφωσης της συνδικαλιστικής ταυτότητας του κινήματος. Το 1977 σημειώνεται το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής στο ΑΠΘ (50,2%) και συγκροτείται η Φοιτητική Ένωση ΑΠΘ (Φ.Ε.Α.Π.Θ). Έπεται, το 1979-80, η περίοδος «κοινωνικοποίησης» του φοιτητικού κινήματος (Φ.Κ.) και σύνδεσης του με τις ανάγκες της

κοινωνίας αλλά και έντονης πολιτικοποίησης και κινητοποίησης λόγω της προσπάθειας ανασυγκρότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ν.815/78). Την περίοδο 1981-85 παρατηρούνται κινητοποιήσεις με έντονο το βαθμό κομματικοποίησης και κριτικής στην τότε κυβέρνηση (ν.1268/82) ενώ παράλληλα επιδιώκεται η αύξηση συμμετοχής και ενεργοποίησης των φοιτητών. Το 1986-90, καταγράφεται μείωση συμμετοχής στο Φ.Κ. Το 1986-90 τα ποσοστά συμμετοχής εμφανίζουν πτωτικές τάσεις. Το 1991-95, το Φ.Κ. είναι κατακερματισμένο και αποδυναμωμένο. Από το 1996-02 ενώ γίνεται μια προσπάθεια αποκατάστασης της αξιοπιστίας της Φ.Ε.Α.Π.Θ. σημειώνονται τα χαμηλότερα ποσοστά συμμετοχής. Και τέλος το 2003-12 συνεχίζονται οι προσπάθειες ανασυγκρότησης του κινήματος.

2. Μεθοδολογία

Για την ερμηνεία της σχέσης και της δυναμικής των παρατάξεων, κρίθηκε απαραίτητο να καθοριστούν χρονολογικές τομές. Ως σημεία τομής ορίστηκαν τα έτη διενέργειας βουλευτικών εκλογών για τα οποία προκλήθηκε εναλλαγή των κομμάτων στην εξουσία. Η περιοδολόγηση που ακολουθεί είναι η εξής: 1974-1981 (ΝΔ-ΠΑΣΟΚ), 1982-1990 (ΠΑΣΟΚ-ΝΔ), 1991-1993 (ΝΔ-ΠΑΣΟΚ), 1994-2004 (ΠΑΣΟΚ-ΝΔ), 2005-2009 (ΝΔ-ΠΑΣΟΚ) και 2009-2012 (ΠΑΣΟΚ-ΝΔ/ΠΑΣΟΚ/ΔΗΜΑΡ). Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η Ανάλυση Αντιστοιχιών ώστε να υπολογιστεί η σημαντική αδράνεια (inertia) και η συμμετοχή των μεταβλητών. Στους παρακάτω πίνακες η κάθε γραμμή αντιστοιχεί σε ακαδημαϊκά έτη και οι στήλες σε φοιτητικές παρατάξεις. Προκύπτουν συνήθως τέσσερις διαστάσεις που περιγράφουν τον ανταγωνισμό των παρατάξεων. Έτσι μελετάται ο πίνακας στον οποίο παρουσιάζονται συνοπτικά οι παρατάξεις που συμμετέχουν σε κάθε διάσταση με βάση το συντελεστή συσχέτισης με τη διάσταση καθώς και το συντελεστή συμμετοχής της διάστασης στη γραμμή.

Εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των παρατάξεων και των διαφορετικών ιδεολογικών τους κατευθύνσεων, ομαδοποιήθηκαν οι παρατάξεις σε 7 κατηγορίες. Αναλυτικά οι κατηγορίες είναι: ΔΑΠ-ΝΔΦΚ, ΠΑΣΠ, ΠΚΣ, Ανανεωτική Αριστερά (ΑΑ), Διάφοροι Αριστεροί (ΔΑ), Διάφοροι Δεξιοί (ΔΔ) και Ανεξάρτητοι (ΑΝΕΞ).

3. Αποτελέσματα

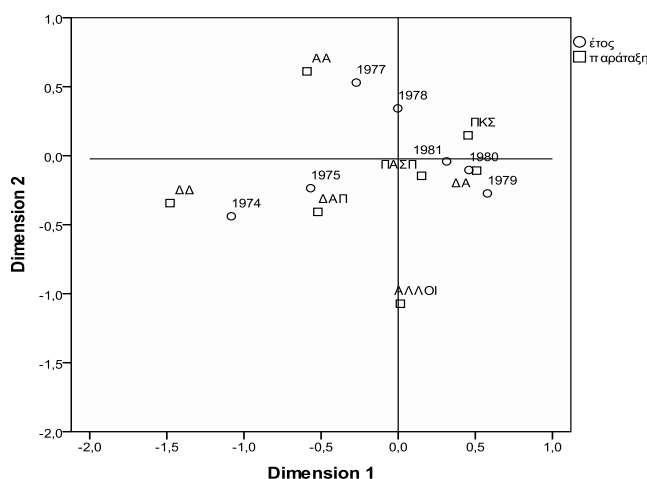
1974-1981. Η σταθεροποίηση της Δημοκρατίας

Προκύπτουν τέσσερις διαστάσεις που περιγράφουν τον ανταγωνισμό των παρατάξεων. Η πρώτη διάσταση εκφράζει τον ανταγωνισμό μεταξύ [ΔΔ, ΑΑ] και [ΠΑΣΠ, ΠΚΣ, ΔΑ]. Πρόκειται για τους «διεκδικητές» του κινήματος και την προσπάθεια διαμόρφωσης της ιδεολογικής τους ταυτότητας. Στη δεύτερη διάσταση περιγράφεται ο ανταγωνισμός του

ανανεωτικού ρεύματος με τους αντιπροσώπους των κομμάτων εξουσίας. Στη τρίτη διάσταση εκφράζεται ο ανταγωνισμός ΔΔ με ΠΑΣΠ, ενώ στην τέταρτη διάσταση αποτυπώνεται ο ανταγωνισμός αριστερών και εξωκοινοβουλευτικών αριστερών δυνάμεων. Στο παρακάτω διάγραμμα διπλής προβολής παρατηρείται η συσχέτιση της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ με το 1975, της ΠΑΣΠ με το 1981 ενώ οι ΔΑ συσχετίζονται με το 1980.

Πίνακας 1: Άξονες Ανταγωνισμού 1974-1981

Διάσταση	-	+
1 ^η (84%)	ΔΔ, ΑΑ	ΠΣΚ, ΔΑ, ΠΑΣΠ
2 ^η (12,9%)	ΠΑΣΠ, ΔΑΠ	ΑΑ
3 ^η (2,4%)	ΔΔ	ΠΑΣΠ
4 ^η (7%)	ΔΑ	ΠΣΚ

Διάγραμμα 1: Παρατάξεις –Ακαδημαϊκά έτη 1974-1981

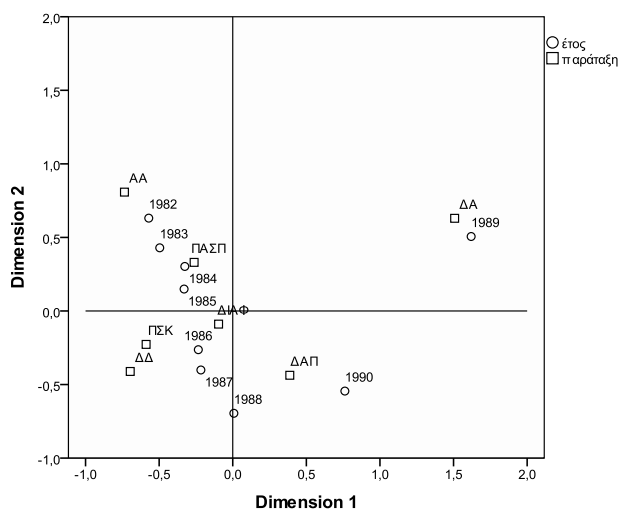
1982-1990 Η οκταετία του ΠΑΣΟΚ

Στην επόμενη περίοδο, η πρώτη διάσταση περιγράφει τον ανταγωνισμό της κοινοβουλευτικής με τις παρατάξεις της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς. Η δεύτερη εκφράζει τον ανταγωνισμό ΔΑΠ-ΝΔΦΚ με [ΠΑΣΠ, ΔΑ] που πιθανόν σχετίζεται με τις μεταρρυθμίσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η τρίτη διάσταση περιγράφει τον ανταγωνισμό του δεξιού πόλου. Και τέλος η τέταρτη καταγραφεί τον ανταγωνισμό αριστερής αντιπολίτευσης και κυβέρνησης. Το Διάγραμμα 2 αποτυπώνει συσχέτιση της ΠΑΣΠ το 1984. Οι ΔΑ

επωφελούνται το 1989 πιθανότατα λόγω της πολιτικής κατάστασης. Η ΠΣΚ συσχετίζεται με το 1986 και η ΔΑΠ-ΝΔΦΚ με το 1990.

Πίνακας 2: Άξονες Ανταγωνισμού 1982-1990

Διάσταση	-	+
1 ^η (75,3%)	ΠΑΣΠ, ΠΣΚ	ΔΑ
2 ^η (12,9%)	ΔΑΠ-ΝΔΦΚ	ΠΑΣΠ, ΔΑ
3 ^η (2,4%)	ΔΑΠ-ΝΔΦΚ	ΔΔ
4 ^η (7%)	ΠΣΚ	ΠΑΣΠ

Διάγραμμα 2: Παρατάξεις –Ακαδημαϊκά Έτη 1982-1990

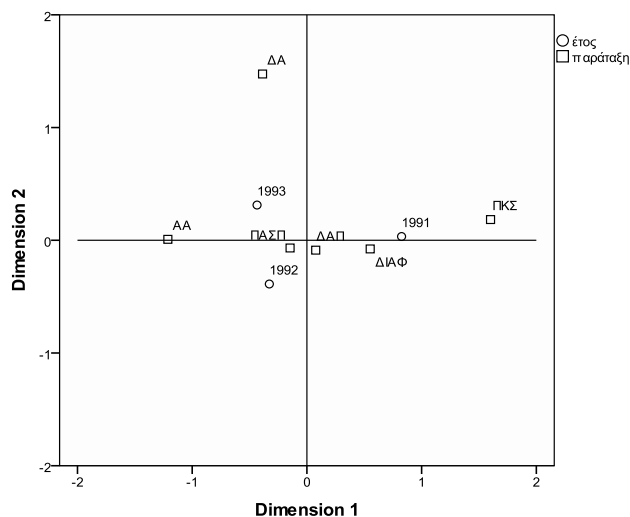
1991-1993 Η ΝΔ στην κυβέρνηση

Η πρώτη διάσταση περιγράφει τον ανταγωνισμό των αριστερών παρατάξεων μετά από μια εποχή έντονων κινητοποιήσεων. ΠΑΣΠ και ΑΑ υποστήριξαν την μη ύπαρξη «κρίσης» του κινήματος λόγω των κινητοποιήσεων ενώ η ΠΣΚ υποστηρίζει την ύπαρξη «κρίσης» εξαιτίας της αλληλεπίδρασης των παρατάξεων με τα πολιτικά κόμματα. Η δεύτερη διάσταση εκφράζει τον ανταγωνισμό της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ με τους ΔΑ. Το Διάγραμμα 3 εμφανίζει τις παρατάξεις περισσότερο απομονωμένες ενώ η ΠΑΣΠ εμφανίζεται ενισχυμένη το 1992.

Πίνακας 3: Άξονες Ανταγωνισμού 1991-1993

Διάσταση	-	+
----------	---	---

1 ^η (93,5%)	ΠΑΣΠ, ΑΑ	ΠΣΚ
2 ^η (6,5 %)	ΔΑΠ-ΝΔΦΚ	ΔΑ

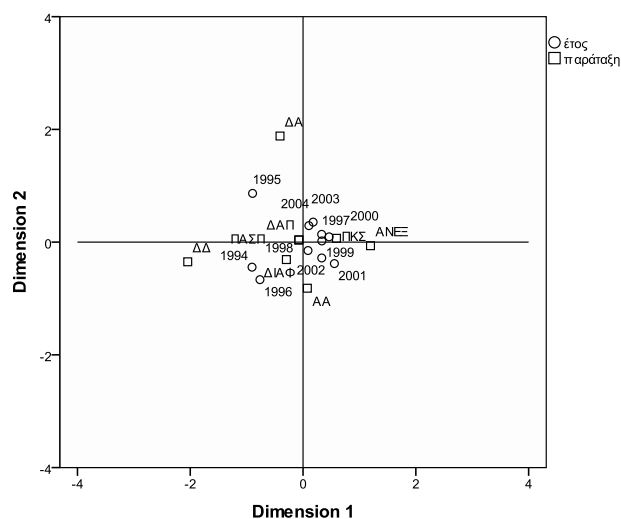
Διάγραμμα 3: Παρατάξεις –Ακαδημαϊκά Έτη 1991-1993

1994-2004 Η δεκαετία του ΠΑΣΟΚ

Η πρώτη διάσταση ορίζεται από τον ανταγωνισμό ΔΑΠ-ΝΔΦΚ, ΔΔ με τους Ανεξάρτητους που εμφανίζονται δυναμικά. Ο ανταγωνισμός οφείλεται πιθανόν στη θέση των Ανεξάρτητων όσον αφορά την αποδυνάμωση του κινήματος. Η δεύτερη διάσταση ορίζεται από τον ανταγωνισμό ΑΑ, πιθανόν λόγω της αυξημένης επιρροής της, με τις παρατάξεις της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς. Κατά την τρίτη διάσταση ορίζεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των δύο κομματικών παρατάξεων εξουσίας με τους ΑΝΕΞ που έχουν δυναμική παρουσία. Η τέταρτη διάσταση τέλος παρουσιάζει τον ανταγωνισμό της ΠΚΣ με τα σχήματα Ανεξαρτήτων και ΔΔ.

Πίνακας4:Άξονες Ανταγωνισμού 1994-2004

Διάσταση	-	+
1 ^η (58,1%)	ΔΑΠ-ΝΔΦΚ	ΑΝΕΞ
2 ^η (21,3%)	ΑΑ	ΔΔ
3 ^η (12,2%)	ΠΑΣΠ ΔΑΠ	ΑΝΕΞ
4 ^η (5,5%)	ΠΣΚ	ΑΝΕΞ, ΔΔ

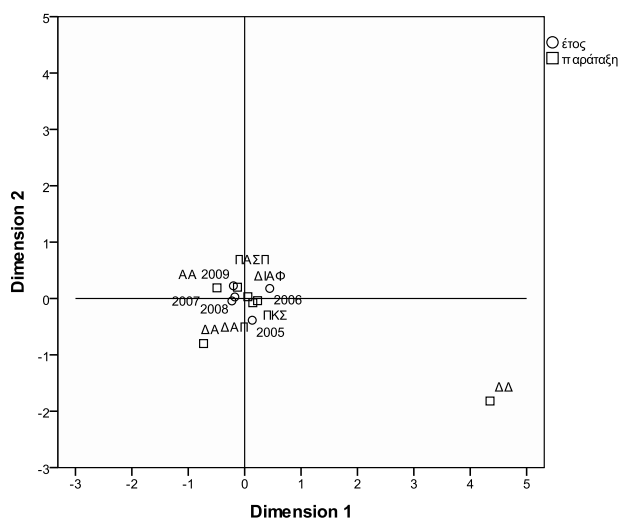
Διάγραμμα 4: Παρατάξεις –Ακαδημαϊκά Έτη 1994-2004

2005-2009 Η περίοδος του Κ. Καραμανλή

Η πρώτη διάσταση εκφράζει τις ανταγωνιστικές σχέσεις του αριστερού χώρου με τη ΔΑΠ-ΝΔΦΚ πιθανόν στα θέματα ιδιωτικοποιήσεων και της δημόσιας και δωρεάν παιδείας. Η δεύτερη διάσταση περιγράφει τον εσωτερικό ανταγωνισμό του αριστερού πόλου πιθανόν λόγω της διαφορετικής στάσης των αντίστοιχων παρατάξεων απέναντι στην κυβερνητική πολιτική. Η τρίτη εκφράζει τον ανταγωνισμό της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ με την ΠΚΣ μάλλον σχετικά με τα θέματα ιδιωτικοποιήσεων και αξιολόγησης. Η τέταρτη διάσταση παρουσιάζει τον ανταγωνισμό των μικρότερων δεξιών παρατάξεων με τους διάφορους. Στο Διάγραμμα 5 εμφανίζεται η συσχέτιση της ΠΑΣΠ με το 2009 και το 2007, της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ και της ΠΚΣ με το 2006. Η ΑΑ έχει έντονη παρουσία το 2007.

Πίνακας 5: Άξονες Ανταγωνισμού 2005-2009

Διάσταση	-	+
1 ^η (69,4%)	ΑΑ, ΔΑ	ΔΑΠ-ΝΔΦΚ
2 ^η (28,5%)	ΔΑ	ΠΑΣΠ
3 ^η (1,9%)	ΔΑΠ-ΝΔΦΚ	ΠΚΣ
4 ^η (0,2%)	ΔΙΑΦ	ΔΔ

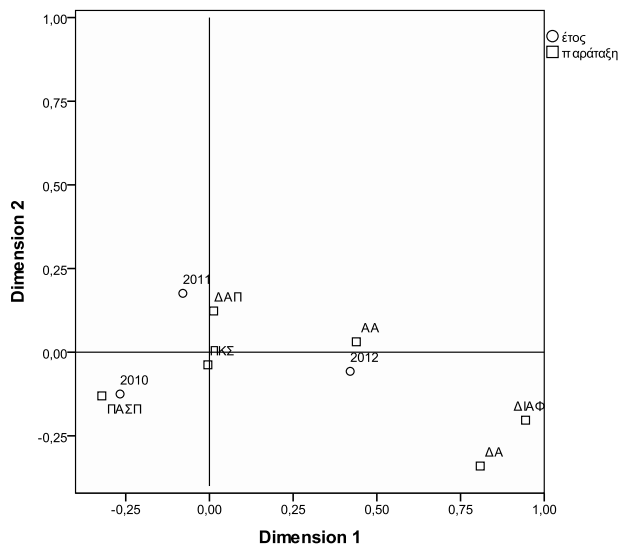
Διάγραμμα 5: Παρατάξεις –Ακαδημαϊκά Έτη 2005-2009

2010-2012 Η περίοδος του Γ. Παπανδρέου

Η πρώτη διάσταση αποτυπώνει τον ανταγωνισμό ΠΑΣΠ με ΑΑ. Τα πολιτικά χαρακτηριστικά της αντιπαράθεσης αφορούσαν τη στάση απέναντι στην κυβέρνηση και την ανασυγκρότηση του κινήματος. Η δεύτερη διάσταση εκφράζει τον ανταγωνισμό των ισχυρότερων παρατάξεων [ΠΑΣΠ, ΠΚΣ] με [ΔΑΠ-ΝΔΦΚ, ΑΑ]. Από το διάγραμμα φαίνεται η διαφοροποίηση των παρατάξεων ανά χρονιά.

Πίνακας 6: Άξονες Ανταγωνισμού 2010-2012

Διάσταση	-	+
1 ^η (95,4%)	ΠΑΣΠ	ΑΑ
2 ^η (4,6 %)	ΠΑΣΠ, ΠΚΣ	ΔΑΠ, ΑΑ

Διάγραμμα 6: Παρατάξεις –Ακαδημαϊκά Έτη 2010-2012

4. Συμπεράσματα - Συζήτηση

Με βάση την ανάλυση των πολιτικών θέσεων και προγραμμάτων των παρατάξεων (Σωτήρογλου, 2012) το προφίλ του φοιτητή παρουσιάζει σταδιακή εναλλαγή από το έντονο πολιτικό στοιχείο και τον υψηλό βαθμό πολιτικοποίησης με κοινωνικό-πολιτικές προεκτάσεις σε μια πιο χαλαρή/ελαστικότερη μορφή πολιτικοποίησης και ενισχυμένης κομματικοποίησης. Η φοιτητική κοινότητα του ΑΠΘ εμφανίζεται περισσότερο συσπειρωμένη τις πρώτες μεταπολιτευτικές περιόδους, σταδιακά χάνει τον αγωνιστικό παλμό και φαίνεται περισσότερο ενισχυμένο το κομφορμιστικό στοιχείο. Το ιδεολογικό στοιχείο συνεχίζει να υφίσταται ή να εναλλάσσεται ανάλογα με τις απαιτήσεις, αλλά έχει αποδυναμωθεί μαζί με την ενεργητικότητα και τη συμμετοχή των φοιτητών. Τέλος, ο φοιτητικός ανταγωνισμός εμφανίζεται κονιορτοποιημένος λόγω της φθίνουσας κομματικοποίησης και της σταδιακής ελαστικοποίησης των σχέσεων των φοιτητικών παρατάξεων με τα πολιτικά κόμματα.

Από την ανάλυση στην παρούσα εργασία, με την παρατήρηση ότι οι φοιτητικές εκλογές (εκτός το 2004 και 2012) διενεργούνται πριν από τις βουλευτικές εκλογές, στις αυξομειώσεις των παρατάξεων αλλά και στους άξονες ανταγωνισμού σηματοδοτείται η εναλλαγή των κομμάτων στην εξουσία. Το 1974-1975 καταγράφεται η αύξηση της εκλογικής βάσης της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ κατά την περίοδο κυβέρνησης της ΝΔ και ακολουθεί η «αλλαγή» με την ΠΑΣΠ να ενισχύεται εκλογικά το 1979-1980 και να διατηρεί τη δυναμική της το 1982-1985. Ακολουθεί η ισχυροποίηση της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ το 1990, η εναλλαγή των δύο μεγάλων κομμάτων στην εξουσία (1990, 1993) και η επαναφορά της ΠΑΣΠ το 1992-1993. Το 1994-2009 επέρχεται ισορροπία, η συμμετοχή εμφανίζει περιορισμένη δυναμική, η εξισορρόπηση των αντιθέσεων και διαφωνιών είναι γεγονός που αντικατοπτρίζεται και στα κόμματα. Ωστόσο η εικόνα αλλάζει το 2010 καθώς διαταράσσεται η ισορροπία, ο ανταγωνισμός εκφράζεται με την ενίσχυση της ΠΑΣΠ το 2010 και της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ το 2011. Γενικά μέχρι το 1994 το αποτέλεσμα των φοιτητικών εκλογών αποτελεί ένδειξη για την εναλλαγή στην κυβέρνηση ΝΔ, ΠΑΣΟΚ αφού οι αντίστοιχες παρατάξεις εμφανίζονται ισχυρά συσχετισμένες με το έτος διεξαγωγής των φοιτητικών εκλογών, το διάστημα 1994-2009 το σύστημα έχει πέσει σε κατάσταση σταθερής ισορροπίας που φαίνεται να διαταράσσεται το διάστημα 2010-2012.

Comparative Analysis of students' elections in Aristotle University of Thessaloniki: 1974-2012

Marina Sotiropoulou and Theodoros Chadjipantelis

Department of Political Sciences Department,

Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Abstract

The “Comparative Analysis of students’ elections in Aristotle University of Thessaloniki: 1974-2012” deals with the Greek Student’s Unionism and additionally with Student’s Movement since 1974 to 2012. The aim was the research, assessment and the comparative analysis of the elections’ results for all students’ parties every and each year, the electoral volatility of the students’ vote, the competition between the students’ parties and the parties’ correspondence to the Left/Right Scale. In the same time it will be emphasized the inner relations of the student’s parties and additionally their relations with the political parties in Greece. The term 1974-2012, so as compare and reach conclusions, will be divided in smaller periods according the time that the national elections occurred. For further analysis and comparison of the periods, the method of Correspondence Analysis with the Statistical Package for the Social Sciences was used to process (the data) the results of the students’ election per year. And finally the two dimension diagrams were used to analyze and examine the dynamic of the students’ parties during every period, considering the country’s political, historical and institutional aspects.

Βιβλιογραφία

- Βούλγαρης, Γ. (2001). *Η Ελλάδα της Μεταπολίτευσης 1974-1990. Σταθερή Δημοκρατία σηματοδωμένη από την Μεταπολεμική Ιστορία*, Θεμέλιο, Αθήνα.
- Bartholomew, D., Steele, F., Moustaki, I., and Galbraith, J. (2007). *Ανάλυση Πολυμεταβλητών Δεδομένων για Κοινωνικές Επιστήμες* (επιμ.), Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη.
- Δεμερτζής Ν. (2000). *Η Ελληνική Πολιτική Κουλτούρα Σήμερα* (επιμ.), εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα.
- Mayer, N., Perrineau, P., Boy, D., and Cautres, B. (2005). *Εκλογική Συμπεριφορά: Ιστορικές διαδρομές και μοντέλα ανάλυσης*, Σαββάλας, Αθήνα.
- Ρόκος, Δ. (1982). *Αλλαγή στην Παιδεία. Παιδεία για την αλλαγή*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη.
- Σωτήρογλου, Μ. (2012). *Ο φοιτητικός συνδικαλισμός στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης στη Μεταπολίτευση*, Διπλωματική εργασία, ΑΠΘ, ΝΟΠΕ, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, Θεσσαλονίκη.
- Σωτηρόπουλος, Δ., Νικολακόπουλος, Η. και Λυριντζής, Χ. (1996). *Κοινωνία και Πολιτική: Όψεις της Γ’ Ελληνικής Δημοκρατίας 1974-1994* (επιμ.), Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα.
- Χασιώτης, Ι.Κ. και Αραβαντινός, Δ. (2002). *Το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης στην αυγή του νέου αιώνα, διαχρονική πορεία εβδομήντα πέντε χρόνων* (επιμ.), ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη.
- Συνέδριο Ιδρύματος Σ. Καράγιωργα (1991). *Το Πανεπιστήμιο στην Ελλάδα σήμερα. Οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις*, Ίδρυμα Σ. Καράγιωργα. Αθήνα.
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.).
- Τοπικές Εφημερίδες Θεσσαλονίκης.